

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A420186717
AA43-1072-18/16

SPRIEDUMS Latvijas tautas vārdā

Rīgā

2018.gada 4.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente Indra Meldere,
tiesneses Sanita Kanenberga un Anita Šteinberga

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA „Soho Group” pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2017.gada 21.februāra lēmuma patērētāju kolektīvo interešu pārkāpuma lietā Nr.11-pk atcelšanu, sakarā ar SIA „Soho Group” apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 9.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – Centrs), izvērtējot pieteicējas SIA „Soho Group” kā kredītu devēja komercprakses atbilstību patērētāju tiesību aizsardzību regulējošo normatīvo aktu prasībām, 2017.gada 21.februārī pieņēma lēmumu patērētāju kolektīvo interešu pārkāpuma lietā Nr.11-pk (turpmāk – Lēmums), ar kuru nolemts uzlikt pieteicējai soda naudu 25 000 *euro* apmērā.

Lēmums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[1.1] Centrs, izvērtējot pieteicējas distances pakalpojuma sniegšanas vietā www.sohocredit.lv norādīto informāciju, secinājis, ka pieteicēja piedāvā kreditēšanas līgumus ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³daļā neatbilstošām kredīta kopējām izmaksām dienā saistībā ar kredīta termiņa pagarināšanu, un līdz ar to pieteicējas piedāvāto patērētāja kreditēšanas līgumu izmaksas nav samērīgas un neatbilst godīgai darījumu praksei saskaņā ar likuma 8.panta 2.²daļu.

[1.2] Ja līguma termiņš tiek pagarināts vai tiek piešķirtas kredīta brīvdienas, tad tās izmaksas, kas saistītas ar kredīta lietošanu turpmākajā kredīta lietošanas termiņā (pagarināšanas maksas, maksa par kredīta brīvdienu piešķiršanu u.tml.), kļūst zināmas un ir uzskatāmas par kredīta izmaksām, uz kurām ir attiecināmi Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³daļā minētie ierobežojumi.

[1.3] Piemērojamie izmaksu ierobežojumi attiecināmi atbilstoši tekošajam sākotnējā līguma termiņam, piemēram, ja sākotnējais līgums noslēgts uz 30 dienām un tiek pagarināts vēl uz 30 dienām, tad, sākot ar 31.dienu, kopējās izmaksas par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu jeb lietošanu nedrīkst pārsniegt 0,2% dienā vai 0,25% dienā visā līguma darbības periodā atbilstoši Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³daļai.

Attiecīgi uz kredītiem, kas noslēgti uz termiņu, kas nepārsniedz 30 dienas, ir attiecināma „cenu trepe” (0,55% par pirmajām 7 dienām, 0,25% par nākamajām 7 dienām un 0,2% sākot ar 15.dienu) vai, ja šis pats kredīts 30 dienu laikā nav atmaksāts, tad ar 31.dienu, noslēdzot attiecīgu vienošanos, kredīta devējs drīkst prasīt no aizņēmēja 0,25% dienā no kredīta summas, veicot pārrēķinu par visu līguma darbības laiku.

[1.4] Ministru kabineta 2010.gada 28.decembra noteikumi Nr.1219 „Noteikumi par patērētāja kreditēšanu” (turpmāk – noteikumi Nr.1219), kuri zaudējuši spēku, un šobrīd spēkā esošie Ministru kabineta 2016.gada 25.oktobra noteikumi Nr.691 „Noteikumi par patērētāju kreditēšanu” (turpmāk – noteikumi Nr.691) ietver identiskus noteikumus par īpašiem pieņēmumiem kredīta kopējo izmaksu noteikšanai, kas attiecināmi tikai uz gada procentu likmes aprēķināšanu.

Konkrētajā gadījumā pieteicēja ar patērētājiem slēdza vienošanās par kredīta atmaksas pagarināšanu, piemērojot komisijas maksas, kas neatbilda normatīvo aktu prasībām, rezultātā radot patērētājiem zaudējumus ne mazāk kā 370 591,73 *euro* apmērā. Līdz ar to saskaņā ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.panta astotās daļas 5.punktu un 15.²pantu Centrs pieteicējai uzlika soda naudu 25 000 *euro* apmērā.

[2] Pieteicēja vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu par Lēmuma atcelšanu. Pieteikums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Lēmums ir pretrunā ar tiesību normām, Centrs ir veicis kļūdainus aprēķinus un arī nepareizi novērtējis lietas faktus.

[2.2] Saskaņā ar noteikumu Nr.1219 (spēkā līdz 2016.gada 31.oktobrim) 2.2. un 6.1.apakšpunktu kredīta kopējās izmaksas ir visi maksājumi, kas pusēm ir zināmi kredīta noslēgšanas brīdī, un kredīta kopējās izmaksās netiek iekļauti maksājumi par saistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi. Kredīta devējs kredīta izsniegšanas brīdī nevar zināt, vai tiks veikta aizdevuma pagarināšanas maksa, kas saistīta ar saistību nepienācīgu izpildi.

[2.3] Nav pamatots Centra secinājums, ka, nosakot kredīta kopējās izmaksas, nav piemērojams noteikumu Nr.1219 6.1.apakšpunkts, bet gan

2.2.apakšpunkts, jo starp minētajām normām nav pretrunu. Pieteicējai ir tiesības paļauties, ka jēdziens „kredīta kopējās izmaksas” visos normatīvajos aktos tiek lietots vienā nozīmē.

[2.4] Aizdevuma pagarināšana nav obligāta, tā ir aizņēmēja izvēle, proti, iestājoties aizdevuma atmaksas termiņam, patērētājam ir trīs izvēles: atmaksāt aizdevumu; neatmaksāt aizdevumu, bet veikt atmaksas termiņa pagarināšanu; neatmaksāt aizdevumu, pieļaujot nokavējuma procentu aprēķinu.

[2.5] Centrs nav ņēmis vērā, ka Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³daļā likumdevējs ir noteicis ierobežojumus diviem atšķirīgiem aizdevuma veidiem pēc termiņa: 1) aizdevums tiek izsniegts ar lietošanas termiņu līdz 30 dienām, 2) aizdevums no 31.dienas līdz trīs mēnešiem. Likumdevējs nav uzlicis komersantam papildu pienākumu veikt pārrēķinu, kas faktiski ir aizņēmuma likmes maiņa. Pieteicēja nepiekrīt Centra norādītajai „cenu trepei”. Turklāt saskaņā ar normatīvajiem aktiem komisijas maksas pārrēķinu komersants veic gadījumos, kad patērētājam saistībā ar pirmstermiņa aizdevuma atmaksu pienākas taisnīgs komisijas maksas samazinājums.

[2.6] Viedoklis par to, ka pagarināšanas maksas nav iekļaujamas kredīta kopējās izmaksās, ir pausts vairākos zvērinātu advokātu biroju („Cobalt” un „Kronbergs & Čukste”) atzinumos, kā arī Latvijas Universitātes Juridiskās fakultātes Civiltiesisko zinātņu katedras docenta Dr.iur. Vadima Mantrova atzinumā saistībā ar jēdzienu „kredīta kopējās izmaksas”.

[2.7] Fakts, ka pieteicēja piemēro atšķirīgas pagarināšanas maksas, nekā likuma 8.panta 2.³daļā noteikts, ir konstatēts 2016.gada 6.jūlijā, taču sākot ar 2016.gada 20.oktobri pieteicēja piemēro tādas pagarināšanas maksas, kuras kopā ar kredīta kopējām izmaksām nepārsniedz 0,25% dienā no kredīta summas. Līdz ar to nav pamatots patērētājiem nodarīto zaudējumu apmērs laikā no 2016.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 20.oktobrim.

[2.8] Centrs ir kļūdījies aprēķinā, jo, lai aprēķinātu kopējās kredīta izmaksas visā periodā pēc Centra piedāvātā risinājuma, ir jāņem vērā kopējais kredīta lietošanas termiņš, nevis tikai termiņš, uz kuru aizdevums tiek pagarināts.

[2.9] Lēmumā norādītais aprēķins kredīta pagarināšanai ir nepareizs, jo tas aprēķināts nevis par faktisko aizdevumu lietošanas dienu, bet par pagarināšanas periodu, kā arī pagarināšanas maksa netiek noteikta no izsniegtā aizdevuma apmēra, bet gan no neatmaksātā aizdevuma apmēra. Aprēķinā vajadzētu vadīties no ziņām par visiem izsniegtajiem aizdevumiem par laiku no 2016.gada 6.jūlija līdz 2016.gada 20.oktobrim attiecībā pret saņemtajiem pagarināšanas maksājumiem saistībā ar šiem izsniegtajiem aizdevumiem.

Nav pamatoti aprēķinā par patērētājiem nodarītajiem zaudējumiem vadīties no datiem par laiku no 2014. un 2015.gada, jo šajā laikā bija atšķirīgs normatīvais regulējums, atšķirīga tirgus situācija un citādāka pieteicējas aizdevumu izsniegšanas politika.

Lai aprēķinātu nodarīto zaudējumu, Centram būtu jāņem vērā vidējā pagarinātā summa laika posmā no 2016.gada 6.jūlija līdz 2016.gada

20.oktobrim, nevis vidējā izsniegtā viena kredīta summa ar atmaksu vienā maksājumā laikā no 2014.gada 1.janvāra līdz 2016.gada 30.jūnijam.

[2.10] Zaudējumus patērētājam no 2016.gada 1.janvāra nebija iespējams nodarīt, jo jāņem vērā aizdevuma atmaksas datums. Proti, tikai pēc 30 dienām, kad ir iestājies aizdevuma atmaksas termiņš, aizdevuma datums var tikt pagarināts (atlikts).

[2.11] Centrs nav ņēmis vērā, ka pieteicēja, pakļaujoties Patērētāju tiesību aizsardzības likuma regulējumam, aizdevuma atmaksas termiņus nevis pagarina, bet piedāvā patērētājiem samaksāt parādu pa daļām, izveidojot grafiku ar tiem pašiem ierobežojumiem, kādi ir spēkā likuma grozījumos.

[2.12] Centram nebija pamata pieprasīt pieteicējai iesniegt rakstveida apņemšanos, jo pieteicēja jau bija veikusi izmaiņas daļā par pagarināšanas maksu pielīdzināšanu Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³daļas regulējumam lietas par pieteicējas licencēšanu ietvaros.

Ja pieteicēja būtu iesniegusi Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā definēto rakstveida apņemšanos, atzīstot pārkāpumu, pieteicēja zaudētu tiesības savu tiesību aizsardzībai vērsties tiesā.

[2.13] Centrs ir kļūdaini konstatējis faktu, ka pieteicēja pārkāpj Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.pantā noteiktos ierobežojumus, jo lietā nav faktu par to.

[2.14] Centra lietderības izvērtējuma apsvērumi satur vairākas ģenerālklauzulas, piemēram, „būtisks pārkāpums”, „liels patērētāju loks”, „ilgā laika periodā”, kuriem nav dots satura piepildījums.

Lēmumā nav apsvērts, vai pazeminātas pagarināšanas maksas ir lietderīgas un vai to zemākā cena sasniedz mērķi – ierobežot pagarinājumu veikšanu. Ja Centra izvirzītais mērķis ir veicināt atbildīgu aizņemšanos, tad samazinātas pagarināšanas maksas noteikti nav pareizi izvēlētais instruments šī mērķa sasniegšanai.

[2.15] Pieteicējai kā Latvijas Alternatīvo finanšu pakalpojumu asociācijas biedrei ir zināms, ka asociācijā 2016.gada 16.jūnijā tika saņemta Centra vēstule, no kuras redzams, ka kompetentā iestāde komunikācijā ar nozares pārstāvjiem par pareizu Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³daļas piemērošanu ir Ekonomikas ministrija. Situācijā, kad Ekonomikas ministrija vēl tikai plānoja tikšanos ar nozares pārstāvjiem, lai diskutētu ar normas piemērošanu saistītos juridiskos jautājumus, pārmet pieteicējai minētās tiesību normas pārkāpumu nebija pamatoti. Tas neatbilst tiesiskās palāvības principam.

[2.16] Atsaucoties uz Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Augstākā tiesa) 2010.gada 11.marta spriedumu administratīvajā lietā Nr.A42445606, SKA-83/2010, pieteicēja norādījusi, ka visai neskaidra tiesību norma, kas šajā gadījumā saistāma ar jēdziena „kredīta kopējās izmaksas” tvērumu, nevar radīt privātpersonai nelabvēlīgas sekas.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 9.aprīļa spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Pārbaudot Centra kompetenci, tiesa atzinusi, ka tā ir ievērota atbilstoši Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 14.panta pirmajai daļai un Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 15.pantam. Centrs ir nodrošinājis arī pieteicējas procesuālo tiesību ievērošanu. Iestāde ir gan ieguvusi informāciju no citām personām (*lietas 1.sējuma 96., 182., 183.lapa*), gan nodrošinājusi rakstveida saziņu ar pieteicēju, noskaidrojot tās viedokli (*lietas 1.sējuma 58., 84., 136., 140., 151., 158., 162., 163.lapa*), gan izvērtējusi tās rīcībā esošos pierādījumus, pieņemot Lēmumu Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.panta 12.daļā noteiktajā termiņā.

Tiesa lietas izskatīšanā nav konstatējusi procesuālus pārkāpumus, kas ietekmētu Lēmuma tiesiskumu vai būtu pamats tā atcelšanai.

[3.2] Centrs Lēmumu ir pamatojis ar Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 4.panta otrās daļas 1.punktu, secinot, ka pieteicējas komercprakse atbilst pazīmei par profesionālajai rūpībai neatbilstošu komercpraksi, kas būtiski negatīvi ietekmē vai var ietekmēt vidusmēra patērētāja vai šādu patērētāju grupas rīcību.

Atsaucoties uz šā likuma 6.pantu, tiesa norādījusi, ka komercpraksi uzskata par profesionālajai rūpībai neatbilstošu, ja tā netiek veikta ar tāda līmeņa prasmi un rūpību, ko patērētājs var pamatoti sagaidīt un kas atbilst attiecīgajā saimnieciskās vai profesionālās darbības jomā vispāratzītai godīgai tirgus praksei un labas ticības principam.

Lietā nav strīda, ka pieteicēja ir komercprakses īstenotāja un tās veiktā saimnieciskā darbība kredītēšanas pakalpojumu sniegšanā ir komercprakse. Taču lietā ir strīds par to, vai pieteicēja ir realizējusi negodīgu komercpraksi. Centrs pārbaudes ietvaros ir secinājis, ka pieteicēja piedāvā patērētājiem tādus kredītēšanas līgumus, kas ir pretrunā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³daļu, jo patērētājiem tiek noteiktas neatbilstošas kredīta kopējās izmaksas dienā sakarā ar kredīta atmaksas termiņu pagarināšanu. To, ka pieteicējas darbība ir pārbaudīta objektīvi, tiesa jau atzina, un par to liecina arī lietā esošie 2016.gada 6.jūlija un 2016.gada 10.oktobra pārbaudes akti, kuri sastādīti, detalizēti izpētīti un pārbaudot pieteicējas piedāvājumu tās interneta vietnē (*lietas 1.sējuma 123.-135.lapa, 149.-150.lapa*). Arī pieteicēja nenoliedz faktiskos apstākļus, bet norāda, ka Centrs nepareizi interpretē tiesību normas.

Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.²daļa noteic, ka patērētāja kredītēšanas līguma izmaksas ir samērīgas un atbilstošas godīgai darījumu praksei. Kredīta kopējās izmaksas patērētājam aprēķina normatīvajos aktos par patērētāju kredītēšanu noteiktajā kārtībā. Savukārt šā likuma 8.panta 2.³daļa paredz, ka par šā panta 2.² daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,55 procentus dienā no kredīta summas no pirmās līdz septītajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot), 0,25 procentus dienā no kredīta summas no astotās līdz četrpadsmitajai kredīta izmantošanas dienai (ieskaitot) un 0,2 procentus dienā no kredīta summas, sākot ar piecpadsmito kredīta izmantošanas dienu. Līgumos, saskaņā ar kuriem kredīts atmaksājams pēc pieprasījuma vai kuros kredīta izmantošanas termiņš

pārsniedz 30 dienas, par šā panta 2.²daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,25 procentus dienā no kredīta summas. Kredīta kopējo izmaksu ierobežojumu patērētājam nepiemēro tādiem patērētāju kreditēšanas līgumiem, kurus noslēdzot kredīta devēja glabāšanā kā nodrošinājums nododama kāda lieta un saskaņā ar kuriem patērētāja atbildība ir ierobežota tikai ar iekļāto lietu.

Nemot vērā iepriekšminēto tiesību normu saturu, Centrs ir veicis aprēķinus, tajos iekļaujot pieteicējas piemērotās pagarinājuma maksas, un tam pieteicēja nepiekrīt. Pieteicēja, atsaucoties uz noteikumiem Nr.1219, uzskata, ka kredīta pagarināšanas komisijas maksa nav jāietver kredīta kopējās izmaksās patērētājam, jo tā iepriekš netika ietverta gada procentu likmju aprēķinos.

Līdz ar to lietā ir strīds par to, kas ir kredīta kopējās izmaksas šī tiesiskā regulējuma kontekstā.

[3.3] No Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1.panta 9.punkta izriet, ka ar kredīta kopējām izmaksām tiek saprastas jebkādas izmaksas, ar ko patērētājam jāērķinās, lai kredītu saņemtu un/vai to lietotu, un, kuras kredīta devējam ir zināmas, izņemot notāra izmaksas. Tās ietver, piemēram, procentus par kredīta lietošanu, komisijas maksas, dažādas administratīvās izmaksas, piemēram, par aizdevuma līguma sagatavošanu, maksātspējas pārbaudi, kredīta piešķiršanu, apstiprināšanas maksas, kredīta starpnieku izmaksas, kuras sedz patērētājs u.tml.

Minētais regulējums likumā iekļauts ar 2015.gada 28.maija grozījumiem, kas stājās spēkā 2016.gada 1.janvārī. Atsaucoties uz likumprojekta anotāciju, tiesa norādījusi, ka mērķis 8.panta papildināšanai ar 2.²daļu ir aizsargāt patērētāja kā vājākās līguma slēdzēju puses ekonomiskās intereses, t.sk., patērētāja intereses nenonākt pārlieku lielās parādu saistībās, nodrošināt kredīta kopējo izmaksu samērīgumu, veicināt patērētāja maksātspējas izvērtēšanu. Gada procentu likmes mērķis ir informēt patērētājus par dažādu kredītu cenām, lai atvieglotu patērētāja izvēli, pieņemot lēmumu par konkrētā pakalpojuma saņemšanu. Taču, ņemot vērā, ka, aprēķinot gada procentu likmes apmēru, tās aprēķinā tiek ietvertas kredīta kopējās izmaksas (maksa par kapitāla izmantošanu (procenti), komisijas maksas, administratīvie izdevumi un citi patērētāja maksājumi), gada procentu likmi ir iespējams izmantot kā efektīvu kredīta kopējo izmaksu regulējošu mehānismu. Likumprojekts gada procentu likmes funkcionālo nozīmi – informēt patērētājus – nemaina, bet gan paplašina gada procentu likmes pielietojumu.

Tiesa secinājusi, ka kredīta kopējo izmaksu patērētājam definīcija, kāda tā ir ietverta Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1.panta 9.punktā, bija ietverta arī noteikumu Nr.1219 2.2.apakšpunktā, proti, noteikumos Nr.1219 bija noteikti kritēriji kredīta kopējo izmaksu noteikšanai, kas attiecināmi tikai uz gada procentu likmes aprēķināšanu. Turklāt identiski noteikumi ir iekļauti arī šobrīd spēkā esošajos noteikumos Nr.691. Noteikumu Nr.1219 6.punkts noteica, lai aprēķinātu gada procentu likmi, nosaka kredīta kopējās izmaksas patērētājam. Aprēķinot kredīta kopējās izmaksas patērētājam, neņem vērā šādus

maksājumus: 6.1.jebkurus maksājumus, ko patērētājs maksā par kreditēšanas līgumā noteikto patērētāja saistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi; 6.2.maksājumus, izņemot pirkuma cenu, ko patērētājs maksā, iegādājoties preci vai pakalpojumu, neatkarīgi no tā, vai darījums notiek skaidrā naudā vai izmantojot kredītu. Savukārt noteikumu Nr.1219 7.punkts paredzēja, ka izmaksas, kas saistītas ar tā konta uzturēšanu, kuru izmanto maksājumu veikšanai un kredīta izmaksai, kā arī izmaksas par norēķinu līdzekli, kas izmantots maksājumu veikšanai un kredīta izmaksai, un citas izmaksas, kas saistītas ar maksājumu veikšanu, iekļauj kredīta kopējās izmaksās patērētājam, izņemot gadījumu, ja konta atvēršana ir brīvprātīga un konta izmaksas ir skaidri un atsevišķi norādītas kreditēšanas līgumā vai jebkurā citā ar patērētāju noslēgtā līgumā.

Eiropas Savienības līmenī šo jautājumu regulē Direktīva 2008/48/EK par patēriņa kredītlīgumiem un ar ko atceļ direktīvu 87/102/EEK (turpmāk – direktīva). Lai aprēķinātu gada procentu likmi, direktīvā ir lietots termins – „kredīta kopējās izmaksas patērētājam” (3.panta „g” apakšpunkts), kurš ir identisks Latvijas normatīvajos aktos lietotajam terminam. Direktīvas 19.panta trešā daļa paredz, ka „gada procentu likmes aprēķins balstās uz pieņēmumu, ka kredītlīgums ir spēkā laikposmā, par ko panākta vienošanās, un kreditors un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar kredītlīguma noteikumiem un tajā minētajiem datumiem”. Piemērojamām tiesību normām skaidrojums ir rodams Eiropas Komisija vadlīnijās direktīvas 2008/48/EK piemērošanai (*sk. Guidelines on the application of Directive 2008/48/EC in relation to costs and the Annual Percentage Rate of charge. 08.05.2012., skat.http://ec.europa.eu/consumers/archive/rights/docs/guidelines_consumer_credit_directive_swd2012_128_en.pdf*; turpmāk – vadlīnijas). Skaidrojot direktīvas 3.panta „g” apakšpunktu, Eiropas Komisija ir norādījusi, ka kredīta kopējās izmaksās ietveramas arī jebkādas zināmas vai paredzamas komisijas maksas (tostarp, procentu maksājumi, komisijas maksas, administratīvās izmaksas u.tml.), izņemot izmaksas par notāru pakalpojumiem (vadlīniju 3.1.apakšpunkts). Vienlaikus Eiropas Komisija norādījusi, ka gada procentu likmes aprēķinā netiek iekļautas tādas izmaksas, kas attiecas uz maksu par izmaiņām līguma nosacījumos un termiņā, kas veiktas pēc patērētāja pieprasījuma.

Minētās vadlīnijas pēc būtības neskaidro jautājumu par izmaksu par kredīta termiņa atlikšanu (pagarināšanu) iekļaušanu kredīta kopējās izmaksās. Tādēļ konkrētajā situācijā jāpiemēro Latvijas Republikas normatīvo aktu regulējums un attiecīgo tiesību normu interpretācija, kas nav pretrunā ar direktīvu.

Vērtējot minētos secinājumus kopsakarā ar tiesisko regulējumu, ir pamats atzīt, ka noteikumu Nr.1219 6.punktā lietotais termins „kredīta kopējās izmaksas” attiecas uz kredīta gada procentu likmes aprēķināšanu, par ko liecina arī attiecīgās Ministru kabineta noteikumu sadaļas nosaukums sistēmiskā tiesību normu vērtējumā, kā arī, piemēram, minēto noteikumu 8.punkts, proti, kredīta

gada procentu likmes aprēķins ir balstīts tajā laika posmā, kad tiek uzskatīts, ka kredīta devējs un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar noteikumiem un termiņiem, par kuriem abas puses vienojušās kreditēšanas līgumā. Šāds regulējums ir ietverts arī šobrīd spēkā esošo noteikumu Nr.691 8.punktā.

Tādējādi tiesa atzinusi par pamatotu Centra viedokli, ka, lai noteiktu kredīta kopējās izmaksas, bija jāņem vērā noteikumu Nr.1219 6. un 7.punkts. Savukārt, aprēķinot gada procentu likmi, jāievēro arī citas noteikumu Nr.1219 II nodaļas normas. Gada procentu likmei cita starpā ir jāaprēķina kredīta kopējās izmaksas, uz ko sniegta atsauce Patērētāju tiesību aizsardzības likumā. Taču tiesas ieskatā šī atsauce nav pamats tam, lai, piemērojot Patērētāju tiesību aizsardzības likumu, atsauktos tikai uz tām noteikumu Nr.1219 prasībām, kas attiecās tikai uz gada procentu likmes aprēķināšanu. Līdz ar to, interpretējot likuma 8.panta 2.³daļu, uz komisijas maksām par kredīta pagarināšanu ir attiecināmi kredīta kopējo izmaksu ierobežojumi, jo šīs izmaksas ietilpst kredīta kopējās izmaksās.

[3.4] Lietā nav strīda par to, ka pieteicēja praksē piedāvā iespēju pagarināt līgumā noteikto kredīta atmaksas termiņu jeb atlikt maksājumu uz kādu laiku. Kredīta devējam ir tiesības piemērot maksu par kredīta lietošanu periodā, uz kuru no līguma izrietošo saistību atmaksa tiek pagarināta, taču tiesas ieskatā šī maksa nedrīkst būt neierobežota vai nesamērīga. Turklāt lietā ir konstatēts, ka pieteicējas klientu 2016.gada 1.pusgadā veikto pagarinājumu apjoms ir ievērojams un mērāms desmitos tūkstošu. Minētais liecina, ka pietiekami netiek izvērtēta kredīta ņēmēju maksātspēja un pieteicēja rēķinās ar pagarinājumiem un nosaka tiem augstu maksu, kas neatstāj patērētājam izvēles iespēju gadījumā, ja aizdevumu nav iespējams atdot noteiktajā termiņā, kas ir salīdzinoši īss. Ar likuma grozījumiem ir mēģināts šo situāciju līdzsvarot, aizsargājot patērētāju.

Tiesa nepiekrīta pieteicējai, ka komisijas maksājumi par kredīta pagarināšanu ir uzskatāmi par tādiem, kas kredīta devējam nav zināmi. Komisijas maksas ir konkrēti noteiktas un abām pusēm zināmas, turklāt, ņemot vērā, ka puse kredītu tiek pagarināti, to nevar uzskatīt par ārkārtas situāciju vai notikumu, kura iestāšanās ir reta un neparedzama.

Kreditēšanas līguma noslēgšanas brīdī komisijas maksa par kredīta atmaksas pagarināšanu netiek ņemta vērā, jo saskaņā ar līgumu šis noteikums nav obligāts un tas var neiestāties. Tomēr, ja līguma termiņš tiek pagarināts vai tiek piešķirtas kredīta brīvdienas, tad tās izmaksas, kas saistītas ar kredīta lietošanu turpmākajā kredīta lietošanas termiņā (pagarināšanas maksas, maksa par kredīta brīvdienu piešķiršanu u.tml.) kļūst zināmas un ir uzskatāmas par kredīta izmaksām, uz kurām ir attiecināmi likuma 8.panta 2.³daļā minētie ierobežojumi.

Atsaucoties uz Satversmes tiesas 2011.gada 8.aprīļa sprieduma lietā Nr.2010-49-03 17.punktu, tiesa norādījusi, ka patērētāju tiesību aizsardzības nodrošināšana ir cilvēku tiesību aizsardzība, un, īstenojot patērētāju tiesību aizsardzību, tiek sasniegts leģitīms mērķis.

No Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.²daļas izriet, ka patērētāja kreditēšanas līguma izmaksām ir jābūt samērīgām ne tikai pirms līguma noslēgšanas vai līguma slēgšanas laikā, bet arī visā līguma darbības laikā. Saskaņā ar likumprojekta anotāciju tā mērķis ir aizsargāt patērētāja kā vājākās līgumslēdzēja puses ekonomiskās intereses, t.sk. patērētāja intereses nenonākt pārlietu lielās parāda saistībās, nodrošināt kredīta kopējo izmaksu samērīgumu, veicināt patērētāja maksātspējas izvērtēšanu.

Kredītu kopējām izmaksām jābūt samērīgām un atbilstošām godīgai darījumu praksei, neatkarīgi no tā, vai kredīts tiktu izsniegts vai pagarināts tā atmaksas termiņš. No lietas materiāliem secināms, ka pēc plašām diskusijām nozares iekšienē un arī Saeimā tika nolemts izmantot plašāko kredīta kopējo izmaksu definīciju, lai sasniegtu likumprojekta anotācijā uzstādīto mērķi, un līdz ar to tika ierobežotas kredīta kopējās izmaksas. Tiesa piekritusi, ka kredīta kopējo izmaksu jēdziens ar nolūku tika pārcelts uz Patērētāju tiesību aizsardzības likumu, lai šis jēdziens tiktu izmantots ne tikai attiecībā uz gada procentu likmes aprēķināšanu, bet arī uz kredīta kopējo izmaksu ierobežojumiem. Tā kā kredīta pagarināšanas maksa tiek noteikta kredītlīguma darbības brīdī tad, kad patērētājs vēlas veikt noslēgtā līguma pagarinājumu, līdz ar to kredīta kopējo izmaksu ierobežojumi, kas noteikti likuma 8.panta 2.³daļā, ir attiecināmi arī uz kredīta pagarināšanas maksām, jo brīdī, kad tiek veikta pagarināšana, kredīta kopējās izmaksas kļūst zināmas.

Tātad Centram bija tiesisks pamats uzsākt patērētāju kolektīvo interešu lietu par pieteicējas īstenotās komercprakses atbilstību Patērētāju tiesību aizsardzības likumam. Lietas izskatīšanā iestādē arī pamatoti un pareizi ir atzīts, ka pieteicēja nav ievērojusi kopējo izmaksu ierobežojumu attiecināmību uz kredīta termiņa pagarināšanas izmaksām, ko noteic iepriekšminētā tiesiskā regulējuma vērtējums.

Pieteicēja sava viedokļa pamatošanai ir iesniegusi vairākus atzinumus, ko sagatavojis Latvijas Universitātes Juridiskās tālākizglītības un profesionālās pilnveides centrs (*lietas 1.sējuma 78.-83.lapa*), zvērinātu advokātu birojs „Kronbergs & Čukste” (*lietas 1.sējuma 67.-70.lapa*), zvērinātu advokātu birojs „Cobalt” (*lietas 1.sējuma 62.-66.lapa*). Vispirms tiesa norādījusi, ka atzinumu sagatavotāji ir snieguši savus viedokļus (pakalpojumus) biedrībai „Latvijas alternatīvo finanšu pakalpojumu asociācija”, nevis bijuši pieaicināti šajā administratīvajā lietā atzinuma sniegšanai vai eksperta statusā. Minētais nozīmē, ka atzinumos paustie viedokļi tiesai nav saistoši tās vērtējumā, turklāt šie atzinumi tapuši kā atbildes uz uzdotiem jautājumiem, ko sagatavojusi atzinuma pieprasītāja, un neaptver visu tiesisko regulējumu tajā apjomā, kāds attiecas uz patērētāju tiesību aizsardzības jomu un kredīta kopējām izmaksām, kurās likumdevējs ir noteicis kredīta devējiem ierobežojumus. Tiesību normas jāvērtē ne tikai sistēmiski vai vēsturiski, bet arī teleoloģiski, paturot prātā tiesību principus. Tiesas ieskatā Centrs pamatoti ir nonācis pie secinājuma, kredīta pagarināšanas izmaksas kā daļa no kreditēšanas līguma noteikumiem un nosacījumiem, par kuriem vienojas kredīta devējs un kredītaņēmējs, un kuras ir

pusēm zināmas, iekļaujamas kredīta kopējās izmaksās. Pieteicēja ir iesniegusi arī Ekonomikas ministrijas 2016.gada 17.augusta atbildi (*lietas 1.sējuma 95.lapa*), tomēr arī tā pēc būtības nav tiesai saistoša, neatkarīgi no tā, ka tajā ietverts secinājums, ka „uzraugošās iestādes īstenotā tiesību normu interpretācija ir atbilstoša normatīvo aktu prasībām”, un tai nav izšķiroša nozīme sprieduma taisīšanā.

[3.5] Pieteicēja ir izteikusi iebildumus arī par Centra veiktajiem aprēķiniem, tostarp, Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³daļas piemērošanu.

Pārbaudot Centra veiktos aprēķinus un sniegto skaidrojumu, tostarp, slēgtajā tiesas sēdes daļā, tiesa secinājusi, ka Centrs ir pareizi un pamatoti veicis aprēķinus un pareizi izprot likuma 8.panta 2.³daļu.

Tiesas lietas ietvaros Centrs vairākkārt tiesību normas identificēšanai lietoja apzīmējumu „cenu trepe”, pret ko pieteicēja izteica iebildumus, taču tiesas ieskatā minētais nemaina Lēmuma būtību vai atbildētāja paskaidrojumus, jo ir saprotams, ka ar šo apzīmējumu Centrs identificē tiesību normā noteiktos līguma darbības periodus un tiem atbilstošo procentu apjomu, kas pakāpeniski samazinās.

Centrs ir pamatoti arī norādījis, ka pieteicēja, sākot ar kredīta 31.dienu, drīkstēja piemērot kredīta kopējās izmaksas tikai 0,20% apmērā par katru dienu vai 0,25% apmērā visā termiņā. Turklāt pareizs ir arī arguments par to, ja sākotnējais līgums tiek noslēgts ar nosacījumu „bez maksas/procentiem”, kredīta devējam nav tiesību patērētājam piemērot komisijas, kas aptver arī to periodu, kas sākotnēji bijis pielīgts kā „bezmaksas”. Piemēram, ja pieteicēja izsniedz kredītu bez maksas uz 30 dienām, tad aprēķini par periodu pagarinājuma gadījumā saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³daļu drīkst tikt uzsākti tikai ar 31.dienu. Tiesa arī uzskatījusi, ka atbildētājam (acīmredzot domāts pieteicējai, apgabaltiesas piebilde) katrā atsevišķā gadījumā, konstatējot pārsniegumu, ir jāveic pārrēķins arī tad, ja tiesību normā šāds tiešs norādījums nav ietverts, jo līdzekļi, kā sasniedzams taisnīgs tiesību normas piemērošanas rezultāts, ir pieteicējas izvēle, piemēram, jau sākotnēji piedāvājot zemākas procentu likmes vai veicot aprēķinu korekcijas līguma darbības laikā.

Vērtējot pieteicējas apsvērumus par patērētājiem nodarīto zaudējumu aprēķinu (*lietas 1.sējuma 196.lapa, 206.lapa*), tiesas ieskatā Centrs pamatoti un pareizi ir izmantojis datus, ko tam sniegusi pati pieteicēja (*lietas 1.sējuma 40.lapa, 174.-175.lapa, 208.-214.lapa*), tāpēc pieteicējas iebildumi par tiem ir nepamatoti. Pieteicēja iebilst arī pret to, ka nodarītie zaudējumi aprēķināti par 2016.gada 1.janvāri līdz 20.oktobrim, bet neatbilstošas pagarināšanas maksas konstatēšanu Centrs veicis tikai 2016.gada 6.jūlijā. Uz minēto argumentu tiesa norādījusi, ka pieteicēja arī nenoliedz, ka tās komercprakse līdz Centra norādījumu saņemšanai bija tāda, kādu to Centrs konstatēja 2016.gada 6.jūlijā, jo pastāv uz to, ka tās rīcībā pārkāpums nav saskatāms. Turklāt arī attiecībā uz minēto pieteicējai tika dota iespēja iesniegt pierādījumus, nosūtot pieteicējai

2016.gada 29.decembra vēstuli (*lietas 1.sējuma 158.lapa*), ko pieteicēja arī ir darījusi.

[3.6] Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 2.pants noteic, ka likuma mērķis ir nodrošināt patērētāju tiesību un ekonomisko interešu aizsardzību, aizliedzot komercprakses īstenotājiem izmantot negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem.

Centrs, pieņemot Lēmumu, pamatoti ir konstatējis, ka pieteicēja pārkāpusi patērētāju tiesības regulējošos normatīvos aktus un pārkāpums ir būtisks, jo pieteicējas īstenotā komercprakse ir adresēta lielam patērētāju lokam, kas ir izmantojuši/izmanto pieteicējas pakalpojumus, noslēdzot vienošanās par kredīta termiņu atlikšanu. Tādējādi pieteicējas izdarītais pārkāpums, ilgā laika periodā piemērojot komisijas maksas par patērētāja kreditēšanas līguma pagarināšanu apmēros, kas būtiski pārsniedz tiesību normā noteiktos ierobežojumus, ir radījis būtisku kaitējumu ar likumu aizsargātajām patērētāju kolektīvajām ekonomiskajām interesēm.

Atsaucoties uz Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 6.pantu un 7.panta pirmo daļu un otrās daļas 1.punktu, tiesa norādījusi, ka galvenā negodīgas komercprakses pazīme ir tās būtiski negatīvā ietekme uz patērētāja ekonomisko rīcību – mazinot patērētāja iespēju pieņemt uz informāciju balstītu lēmumu. Tās rezultātā patērētājs var pieņemt tādu lēmumu par rīcību saistībā ar darījumu, kādu citādi nebūtu pieņēmis. Tas attiecas uz brīdi, kad patērētājs izlemj saņemt pakalpojumu (slēgt kreditēšanas līgumu un/vai pagarināt esoša kredīta atmaksu) vai ne, un uz kādiem nosacījumiem, gan arī uz brīdi, kad patērētājs vēlas izmantot savas likumiskās tiesības atteikties no pakalpojuma. Tātad tiek vērtēta vidusmēra patērētāja iespējamā rīcība.

Vērtējot pieteicējas pieļautā pārkāpuma ietekmi uz patērētāju kolektīvajām interesēm, Centrs analizēja pieteicējas iesniegtos datus (*lietas 1.sējuma 196.lapa*) un pamatoti atzina, ka vidējais komisijas maksas pārsniegums vienam pagarinājumam ir 16,50 euro.

Konkrētajā gadījumā pieteicēja ar patērētājiem slēdza vienošanās par kredīta atmaksas pagarināšanu, piemērojot komisijas maksas, kas neatbilda normatīvo aktu prasībām, rezultātā radot patērētājiem zaudējumus ne mazāk kā 370 591,73 euro apmērā. Tiesas ieskatā patērētāji var pamatoti sagaidīt, ka nozares profesionālis, kuram ir spēkā esoša speciālā atļauja (licence) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai, rīkosies labā ticībā un ievēros visu tam saistošo normatīvo aktu prasības. Savukārt pieteicēja, piedāvājot patērētājiem kredītu termiņa atlikšanas (pagarināšanas) iespēju ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³ daļai neatbilstošām kredīta kopējām izmaksām dienā, kas nav samērīgas un neatbilst godīgai darījumu praksei saskaņā ar likuma 8.panta 2.²daļu, ir īstenojusi profesionālajai rūpībai neatbilstošu komercpraksi, kura būtiski negatīvi ietekmējusi patērētāju ekonomisko rīcību, proti, patērētājiem bija jāmaksā lielākas komisijas maksas par kredīta termiņa atlikšanu, nekā to paredz likums.

Atsaucoties uz Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.pantu un 15.²panta pirmo daļu, tiesa norādījusi, ka uzraugošā iestāde var izmantot dažādus līdzekļus, konstatējot negodīgu komercpraksi, tostarp uzlikt naudas sodu komersantam līdz 10 procentiem no tā pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma, bet ne vairāk kā 100 000 *euro*.

Kā izriet no Lēmuma, tad soda naudas apmēra noteikšanā Centrs ir ņēmis vērā pārkāpuma smagumu, veidu, raksturu un izdarīšanas apstākļus, kā arī apjomu. Turklāt, kā konstatēts iepriekš, tad patērētājiem nodarītā kaitējuma apmērs konkrētajā lietā ir ievērojams arī tiesas vērtējumā. Līdz ar to atzīstams, ka atbildētājs pareizi ir piepildījis ar saturu pieteicējas norādītos jēdzienus par būtisku pārkāpumu un lielu patērētāju loku. Vienlaikus soda noteikšanā ir ticis ņemts vērā arī tas, ka pieteicēja līdz 2016.gada 21.oktobrim ir novērsusi pārkāpumu.

Kā redzams no Lēmuma, tad pieteicējai piemērots mazāk kā 1% no 2015.gada finanšu neto apgrozījuma, par ko Centrs ieguvis ziņas gan no pieteicējas, gan Uzņēmumu reģistra.

Tiesas ieskatā Centrs Lēmumā ir pareizi secinājis, ka šāds soda apmērs ir samērīgs un atbilstošs pārkāpumam un tā ietekmei.

Vērtējot tiesai iesniegtās Vadlīnijas Reklāmas likumā un Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā noteikto labprātīgo darbību piedāvāšanai un lēmuma pieņemšanai, kas apstiprinātas 2016.gada 5.februārī (*lietas 1.sējuma 229.-239.lapa*), tiesa secinājusi, ka tās pamatoti izstrādātas vienveidīgas prakses nodrošināšanai un arī saturiski atbilst spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam. Veicot Lēmuma pārbaudi attiecībā uz Vadlīniju ievērošanu tā pieņemšanā, tiesa secinājusi, ka Centrs tās ir ievērojis, nodrošinot vienlīdzīgu attieksmi arī pret pieteicēju, un noteicis sodu, ievērojot Vadlīniju rekomendācijas un tajās ietvertajās robežās.

[4] Par minēto spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību. Apelācijas sūdzībā papildus pieteikumā minētajam norādīti turpmākie argumenti.

[4.1] Pieteicēja nepiekrīt Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.²daļas interpretācijai. Šajā tiesību normā noteikts, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam aprēķina normatīvajos aktos par patērētāju kreditēšanu noteiktajā kārtībā, proti, noteikumos Nr.1219 noteiktajā kārtībā.

Kredīta kopējās izmaksas ir lielums, kas ir obligāts maksājums aizdevuma saņemšanai, ir zināms kredīta devējam un to izmanto gada procentu likmes aprēķināšanai. Kredīta kopējās izmaksas neietver maksājumus par kreditēšanas līgumā noteikto patērētāju saistību neizpildi vai nepienācīgu izpildi.

[4.2] Pagarināšanas maksājums nav obligāts, lai saņemtu aizdevumu. Par to netiek sniegta ziņas arī Eiropas standartinformācijā, kas ir obligāti sniedzamā informācija, ar kuru jāiepazīstina patērētājs pirms aizdevuma izsniegšanas. Pagarināšanas komisija arī nav obligāts maksājums, lai aizdevumu

lietotu. Tā ir patērētāja izvēle. Proti, iestājoties aizdevuma atmaksas termiņam, ja tas netiek atmaksāts, patērētājs, lai izvairītos no nokavējuma procentu samaksas, veic aizdevuma termiņa pagarinājuma maksājumu.

Pagarināšanas maksa nav līgumā pielīgts maksājums. Pieteicēja kredītēšanas standarta līgumā informē patērētāju par tiesībām iniciēt aizdevuma pagarināšanu, brīdinot, ka pieteicēja var atteikt aizdevuma pagarināšanu un pieprasīt visa aizdevuma atmaksu, iestājoties aizdevuma atmaksas termiņam.

Pagarināšanas maksas var būt mainīgas, informācija par aktuālajām pagarināšanas maksām zināšanai ir ievietota pieteicējas pakalpojumu sniegšanas vietā.

[4.3] Ja pieņem, ka likumdevējs ir vēlējis samazināt pagarināšanas maksu cenu, tad ir pamats apgalvojumam, ka likumdevējs ir vēlējis veicināt pagarināšanas skaitu pieaugumu, kas ir pretēji mērķim aizsargāt patērētāja ekonomiskās intereses.

[4.4] Pieteicēja nepiekrīt arī Centra norādītajam patērētājiem nodarīto zaudējumu aprēķinam, jo kredīta kopējās izmaksas dienā aplēstas par atsevišķiem aizdevuma lietošanas posmiem, bet ne no kopējā aizdevuma lietošanas termiņa. Ņemot vērā, ka patērētājiem nodarīto zaudējumu apmērs ir kļūdains, tad pieteicēja nepiekrīt arī soda naudas apmēram. Nav saprotams arī tas, kāpēc pieteicējai ir piemērots lielākais sods nozarē.

[5] Centrs iesniedza paskaidrojumu par pieteicējas apelācijas sūdzību. Paskaidrojumā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[5.1] Konkrētajā lietā būtiski ir tas, ka vidusmēra patērētājs varēja paļauties uz to, ka pieteicēja kā profesionāle konkrētajā jomā pareizi aprēķina kredīta kopējās izmaksas un, slēdzot līgumus, pareizi piemēro Civillikumā ietvertu regulējumu. Nezinot, ka pieteicēja komisijas maksas aprēķinājusi nepareizi, vidusmēra patērētājs varēja, piemēram, pieņemt lēmumu izvēlēties pieteicējas pakalpojumu un arī to apmaksāt pēc pirmajām 30 dienām, nevis vienoties par atmaksas termiņa pagarināšanu.

[5.2] Atsaucoties uz Administratīvās rajona tiesas 2018.gada 15.maija sprieduma lietā Nr.A420187017 9.punktu, Centrs norādījis, ka, aprēķinot kredīta kopējās izmaksas, jāņem vērā noteikumu Nr.1219 6. un 7.punkts, bet, aprēķinot gada procentu likmi, jāievēro arī citi minēto noteikumu II nodaļas noteikumi. Atsaucoties uz Administratīvās apgabaltiesas 2018.gada 30.maija sprieduma lietā Nr.A420186317 13.punktu, Centrs norādījis, ka Centrs ir bijis konsekvents jautājumā par strīdus tiesību normas piemērošanu un ka sarakste starp nozares pārstāvjiem, Centru un Ekonomikas ministriju ir notikusi, jo tieši nozares pārstāvji nepiekrīt un nevēlas tiesību normu atbilstoši piemērot.

[5.3] Centra aicinājums rakstveidā apņemt novērst pārkāpumu bija uzskatāms par iestādes īpašu pretimnākšanu pret pieteicēju. Komerccprakses īstenotāja iesniegta rakstveida apņemšanās vai iestādes pieņemtais lēmums ir vienīgais tiesiskais pamats, kā patērētājiem, kurus ir skāris komersanta (pieteicēja) izdarītais pārkāpums, ir iespējams īstenot savu tiesību aizsardzību,

vēršoties pie kredīta devēja (pieteicēja) ar prasību veikt pārrēķinu un atmaksāt nepamatoti ieturētos naudas līdzekļus.

[5.4] Centrs uztur savos papildu paskaidrojumos (2017.gada 20.oktobra un 2018.gada 8.februāra) norādītos argumentus, kā arī Centra vecākās ekspertes 2017.gada 15.februāra dienesta ziņojumā norādīto par patērētājiem nodarīto zaudējumu un soda naudas aprēķiniem.

Soda naudas apmēra noteikšanā tika ņemts vērā pieteicējas iesniegtais 2015.gada pārskatā norādītais neto apgrozījums un pieļautā pārkāpuma smaguma pakāpe. Soda naudas apmēra noteikšanai tika ņemti vērā Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.²panta pirmajā un otrajā daļā, kā arī Centra 2016.gada 5.februāra vadlīnijās „Vadlīnijas Reklāmas likumā un Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā noteikto labprātīgo darbību piedāvāšanai un lēmuma pieņemšanai” noteiktie kritēriji.

[6] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa lietu izskata rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietas dalībnieku argumentus, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

Administratīvā apgabaltiesa arī atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, spriedumā ietvertā argumentācija ir pareiza un pilnībā pietiekama, tādēļ apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā ietvertajai motivācijai un atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

[8] Pretēji pieteicējas uzskatam Administratīvā apgabaltiesa piekrīt Centra viedoklim, ka pirmās instances tiesa ir pareizi interpretējusi Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.² un 2.³daļu un noteikumu Nr.1219 normas.

[8.1] Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1.panta 9.punktā skaidri noteikts, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam ieskaitāma arī komisijas maksa. Apgabaltiesa piekrīt pirmās instances tiesai un Centram, ka pagarināšanas komisijas maksa kļūst zināma kredītiestādei tad, kad patērētājs ar kredītiestādi vienojas par kredīta atmaksas termiņa pagarināšanu. Turklāt šā likuma 1.panta 9.punkts nenoteic, ka maksājumiem jābūt zināmiem tieši kredītņēmuma noslēgšanas brīdī.

[8.2] No noteikumu Nr.1219 2.4.apakšpunkta izriet, ka gada procentu likmes aprēķināšanā tiek ņemtas vērā un noteiktas kopējās kredīta izmaksas patērētājam kā viens no lielumiem, nevis vienīgais lielums. Proti, minētā norma noteic, ka gada procentu likme ir kredīta kopējās izmaksas patērētājam, izteiktas

gada procentos no patērētājam piešķirtās kredīta kopējās summas, iekļaujot izmaksas saskaņā ar šo noteikumu 5., 6. un 7.punktu. Tātad gada procentu likmes aprēķins ir piesaistīts kopējām kredīta izmaksām patērētājam, nevis otrādi. Turklāt, ņemot vērā īpašo regulējumu, kas noteikts noteikumu Nr.1219 5., 6. un 7.punktā, Administratīvā apgabaltiesa uzskata, ka noteikumu Nr.1219 6.punkts, kurā paredzēts, kā aprēķina kopējās kredīta izmaksas patērētājam, ir piemērojams tieši gada procentu likmes aprēķināšanai, nevis nosakot kredīta kopējās izmaksas patērētājam vispārējā gadījumā, tostarp, piemērojot Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.² un 2.³ daļu.

Administratīvā apgabaltiesa piekrīt arī Centra secinājumam, ka arī pieteicējas minētās vadlīnijas direktīvas piemērošanai noteic, ka kredīta kopējās izmaksas tiek ietvertas jebkādas zināmas vai paredzamas izmaksas patērētājam, tostarp komisijas maksas. Tāpat kā Patērētāju tiesību aizsardzības likumā un noteikumos Nr.1219, arī direktīvā un vadlīnijās ir skaidrots tas, kā ir aprēķināmas kredīta kopējās izmaksas patērētājam gada procentu likmes aprēķināšanas vajadzībām. Tātad arī direktīva satur līdzīgu konstrukciju kā Latvijas normatīvie akti, nosakot, kas ir kredīta kopējās izmaksas patērētājam un kas ir šīs izmaksas gada procentu likmes noteikšanai. Turklāt gada procentu likmes aprēķināšanai papildus ir īpaši noteikts, ka aprēķinu veic, pieņemot, ka kreditēšanas līgums ir spēkā tajā laikposmā, par kuru tas noslēgts, un ka kredīta devējs un patērētājs pildīs savas saistības saskaņā ar noteikumiem un termiņiem, par kuriem abas puses vienojušās kreditēšanas līgumā (noteikumu Nr.1219 8.punkts). Tādējādi šajā gadījumā arī nav apsverams jautājums par pagarināšanas komisijām un to iekļaušanu gada procentu likmē, jo likme tiek aprēķināta, pieņemot, ka patērētājs līgumu pildīs.

Pamatojoties uz minēto, apgabaltiesa nevar pievienoties pieteicējas iesniegtajā Latvijas Universitātes Civiltiesisko zinātņu katedras docenta V.Mantrova 2017.gada 15.februāra atzinumā ietvertajai Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 1.panta 9.punkta un 8.panta 2.² un 2.³ daļas interpretācijai par to, kas ir „kopējās kredīta izmaksas patērētājam”. Atzinumā ir izpētīta likuma 8.panta 2.² un 2.³ daļas pieņemšanas gaita un secināts, ka likuma 8.panta 2.² daļa tās sākotnējā grozījumu redakcijā bija piesaistīta gada procentu likmes aprēķināšanai. Minētā tiesību norma sākotnēji noteica, ka „patērētāju kreditēšanas līgumu izmaksas ir samērīgas un atbilstošas godīgai darījuma praksei. Par šajā daļā minētajām prasībām neatbilstošu uzskata tādu patērētāja kreditēšanas līgumu, kurā noteiktās kredīta kopējās izmaksas, izteiktas gada procentu likmē saskaņā ar gada procentu likmes aprēķināšanas metodi, pārsniedz 100 procentus, izņemot patērētāju kreditēšanas līgumus: 1) kuru kredīta summa ir mazāka par 100 *euro*; 2) kurus noslēdzot kredīta devējam kā nodrošinājums tiek ieķīlāta kāda lieta un patērētāja atbildība ir ierobežota tikai ar ieķīlāto lietu.”

Kaut arī sākotnējā šīs normas redakcija tik tiešām paredzēja izmaksu noteikšanu saistībā ar aprēķiniem, kas veicami par gada procentu likmi (ko apstiprina arī likumprojekta anotācija normas sākotnējai redakcijai), ir

acīmredzams, ka norma tika pieņemta citā redakcijā, nekā sākotnēji paredzēts. Proti, jau otrajā lasījumā minētā tiesību norma tika atbalstīta apgabaltiesas ieskatā ar būtiskiem grozījumiem, jēdzienu „kredīta kopējās izmaksas patērētājam” vairs nepiesaistot metodei, kādā aprēķina gada procentu likmi. Otrajā lasījumā 2015.gada 30.aprīlī atbalstītā normas redakcija noteica: „Patērētāju kreditēšanas līguma izmaksas ir samērīgas un atbilstošas godīgai darījumu praksei. Par šajā daļā minētajām prasībām neatbilstošām uzskata tādas kredīta kopējās izmaksas patērētājam, kuras pārsniedz 0,25 procentus dienā no kredīta summas. Kredīta kopējo izmaksu ierobežojumu patērētājam nepiemēro patērētāju kreditēšanas līgumiem: 1) kuru kredīta summa ir mazāka par 100 *euro*; 2) kurus noslēdzot kredīta devēja glabāšanā kā nodrošinājums nododama kāda lieta un saskaņā ar kuriem patērētāja atbildība ir ierobežota tikai ar iekļāto lietu.”

Trešajā lasījumā pieņemtajā likumprojektā un izsludinātajā likumā norma pieņemta redakcijā, kāda piemērojama šajā lietā.

Pamatojoties uz minēto, Administratīvā apgabaltiesa nepiekrīt pieteicējas secinājumam, ka kopējās kredīta izmaksas patērētājam ir jāsaprot tādā pašā izpratnē kā šīs pašas izmaksas gada procentu likmes aprēķināšanai.

[8.3] Administratīvā apgabaltiesa arī uzskata, ka pagarināšanas komisija nevar palikt neregulēta, ja jau ierobežojums ir noteikts kredīta kopējām izmaksām nolūkā pasargāt patērētājus no nesamērīgām ar kredīta ņemšanu un lietošanu saistītām izmaksām. Pieteicēja atsaukusies uz noteikumu Nr.1219 8.panta 2.⁴ daļu kā piemērojamu šajā lietā. Apgabaltiesa piekrīt, ka šajā tiesību normā ir skaidrāk pateikts, ka jebkuru ar kredītu saistīto izdevumu summa, tajā skaitā procentu, nokavējuma procentu, līgumsodu, komisijas maksu, termiņa atlikšanu un citu ar kredīta līguma izpildi saistīto maksājumu summa, nedrīkst pārsniegt izsniegtā kredīta summu. Tomēr minētā tiesību norma piemērojama tiem līgumiem, kas noslēgti ar nosacījumu, ka kredīta summa jāatmaksā līdz trīs mēnešiem, tātad neattiecas uz līgumiem, kuru atmaksas termiņš ir garāks par trīs mēnešiem. Tādējādi, piemērojot strīdus jēdzienu „kredīta kopējās izmaksas patērētājam” nozīmē, kā to vēlas pieteicēja (attiecinot šo jēdzienu tā, kā tas ir piemērojams gada procentu likmes aprēķināšanai un neieskaitot tajā pagarināšanas komisijas), faktiski pagarināšanas komisijas apmērs paliek neregulēts, ļaujot to noteikt kredītiestādei pēc sava ieskata.

[8.4] Pamatojoties uz šajā sprieduma punktā minēto, Administratīvā apgabaltiesa secina, ka Centrs pamatoti uzskata, ka arī kredīta pagarināšanas komisijas ir ieskaitāmas kredīta kopējās izmaksās patērētājam.

[9] Kā to pamatoti norādījusi pieteicēja, Centrs pieteicējai piedāvāja iespēju rakstveidā apņemties veikt noteiktas darbības, lai nodrošinātu komercprakses atbilstību Patērētāju tiesību aizsardzības likuma prasībām. Tomēr, tā kā pieteicēja to nedarīja, Centrs pieņēma citu lēmumu – par pieteicējas sodīšanu atbilstoši Negodīgas komercprakses aizlieguma likumam.

Administratīvā apgabaltiesa nepiekrīt pieteicējai, ka Centram nebija tiesību pieprasīt pieteicējai rakstveida apņemšanos.

Proti, rakstveida apņemšanās ir viens no līdzekļiem, ar kuriem ir panākama godīga komercprakse komersanta darbībā. Šis līdzeklis ir paredzēts Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.¹panta pirmajā daļā. Arī šīs konkrētās lietas faktiskajos un tiesiskajos apstākļos Centrs laikā, kad pieteicēja un citi nozares pārstāvji aktīvi iebilda Centra kā uzraudzības iestādes norādītajai strīdus tiesību normu interpretācijai un piemērošanai, ar saudzējošākiem līdzekļiem vēlējās novērst pieteicējas pieļauto pārkāpumu – izbeigt to ar rakstveida apņemšanos. Pieteicējas rīcība, faktiski izbeidzot iesākto komercpraksi, nav pielīdzināma rakstveida apņemšanās nozīmei. Turklāt pieteicēja faktiski izbeidza pagarināšanas komisijas maksu neatbilstošu piemērošanu tikai laikā, kad tai bija nepieciešams savas darbības licences pagarinājums, lai izpildītu licences nosacījumu, ko norādījusi arī pati pieteicēja.

[10] Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicējas uzskatam, ka Centrs nav veicis lietderības apsvērumus soda noteikšanā un noteikusi nesamērīgu sodu.

No Lēmuma redzams, ka, nosakot soda apmēru, Centrs aprēķināja aptuvenos patērētājiem radītos zaudējumus, kas ir viens no aspektiem, kas jāņem vērā, nosakot soda mēru atbilstoši Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma 15.²panta otrās daļas 1.punktam (proti, uzraudzības iestāde izvērtē pārkāpuma raksturu un iespējamo ietekmi (patērētājiem nodarītos zaudējumus)). Administratīvā apgabaltiesa arī konstatē, ka Centrs, nosakot soda mēru, ir ņēmis vērā faktu, ka pieteicēja faktiski novērsa pārkāpumu līdz 2016.gada 20.oktobrim. Tomēr faktiska pārkāpuma novēršana neaizstāj rakstveida apņemšanās nozīmi, it īpaši šajā lietā, kur pieteicēja un nozares pārstāvji ilgstoši nepiekrita strīdus normu interpretācijai un piemērošanai.

No Lēmuma ir nepārprotams, ka pieteicēja ir pieļāvusi pārkāpumu. Pārkāpums ir turpināts arī tad, kad Centrs ar pieteicēju uzsāka saraksti par normas piemērošanu gan šīs lietas ietvaros, gan vispārīgi ar nozares pārstāvjiem (sarakste uzskaitīta Lēmuma 1.6. – 1.14.punktā, ko pieteicēja neapstrīd). Tāpat ir ņemts vērā iespējamais nodarīto zaudējumu apjoms patērētājiem. Apgabaltiesa piekrīt Centram, ka aptuvenais aprēķinātais zaudējumu apmērs ir 370 591,73 *euro* uz pagarināšanas komisijas neatbilstošo maksājumu rēķina vien, kas arī apgabaltiesas vērtējumā ir liels apmērs.

Pretēji pieteicējas uzskatam, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka iespējamie zaudējumi, nosakot tiesību normām neatbilstošas pagarināšanas maksas, aprēķināti pareizi, bet tieši pieteicējas norādītais vienīgais piemērs aprēķināts neprecīzi. Proti, pieteicēja iebildusi tam, ka Centrs aprēķinājis pagarināšanas maksu nevis visā aizdevuma līguma darbības laikā (visā aizdevuma lietošanas termiņā), bet sākot ar 31.dienu. Administratīvā apgabaltiesa no Centra 2018.gada 8.februāra papildu paskaidrojuma Administratīvajai rajona tiesai secina, ka Centrs ir izskaidrojis šādas metodes

izvēli (*sk. minētā paskaidrojuma 1.2.punktu, lietas 1.sējuma 226.lapa*). Administratīvā apgabaltiesa nesaskata nepareizības šajā aprēķinā.

Proti, aprēķins veikts par laiku no 2016.gada 1.janvāra, kad stājās spēkā likuma grozījumi, kas paredzēja kredīta līgumos no 1. – 30.kredīta atmaksas dienai „cenu trepi”. Centrs ir paskaidrojis, ka kopš minētā datuma pieteicēja piemēroja jaunajai tiesību normai atbilstošās kredīta kopējās izmaksas par 1. – 30.kredīta atmaksas dienu. Savukārt neatbilstošās izmaksas piemērotas tieši ar 31.kredīta atmaksas dienu, kad piemērotas pagarināšanas komisijas maksas. Tādējādi apgabaltiesa atzīst par pamatotu Centra metodi pareizu maksājumu apmēru noteikt tieši par periodu, kas neatbilst tiesību normām – no 31.dienas, kur kredīta kopējām izmaksām jābūt maksimāli 0,2% dienā no 31.dienas vai 0,25% visā kredīta lietošanas laikā. Tas pats attiecas uz līgumiem, ar kuriem patērētājiem izsniegts bezmaksas kredīts (jaunajiem patērētājiem pirmais kredīts). Tā kā par pirmajām 30 dienām nekādi maksājumi par kredītu netiek pieprasīti, pamatota ir Centra rīcība aprēķināt kredīta kopējās izmaksas ar dienu, kad tādas rodas, proti, kredīta atmaksas pagarināšanas maksas ar 31.dienu. Administratīvā apgabaltiesa arī nekonstatē, ka pieteicēja būtu norādījusi kaut vienu savā praksē esošu piemēru, kur būtu redzams tas, kā pagarināšanas komisijas maksa iekļaujas jau likumam atbilstošajā kredīta kopējo izmaksu „cenu trepē” un nepārkāpj 0,25% no kopējām izmaksām dienā visā kredīta lietošanas periodā.

Pieteicēja norādījusi, ka tai nav saprotams, kāpēc tieši pieteicējai piemērots lielākais sods no apgrozījuma nozarē. No apelācijas sūdzībā ievietotās pieteicējas sagatavotās tabulas šis pieteicējas apgalvojums neapstiprinās. Pieteicējai ir tikai trešais lielākais sods no apgrozījuma procentos - 0,97%. Šis soda apmērs apgabaltiesas ieskatā ir samērīgs, jo maksimālais soda apmērs no apgrozījuma procentos ir 10%. Turklāt ir citi komersanti, kuriem šis sods ir bijis lielāks – 1,34% un 2,90%, kā arī līdzīgs pieteicējas soda apmēram – 0,84% un 0,80%. Jāņem arī vērā, ka katrā lietā ir atšķirīgi apstākļi, kas izšķir Centra lēmumu, individuāli nosakot sodu. Pieteicējai noteiktais soda apmērs nav acīmredzami augstāks par pieteicējas uzskaitītajiem gadījumiem.

[11] Apgabaltiesa nepiekrīt pieteicējai, ka ir pārkāpta tiesiskā paļāvība. No pieteicējas argumentiem izriet, ka pieteicēja paļāvās, ka Centrs nepiemēros nekādus līdzekļus, kamēr par tiesību normas interpretāciju nebūs viesta skaidrība Centra, Ekonomikas ministrijas un nozares pārstāvju viedokļos.

No Centra un pieteicējas sarakstes, kas atrodas lietā, ir secināms, ka Centrs jau 2016.gada 16.maijā vēstulē Nr.3.3-7-F-136/3229 ir informējis Latvijas Alternatīvo finanšu pakalpojumu asociāciju par to, kā pēc Centra ieskata ir interpretējama Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta 2.³ daļa (*sk. lietas 1.sējuma 96.lapu*). Šajā vēstulē ir arī atsauce uz Centra 2016.gada 1.marta vēstuli asociācijai, kurā norādīts Centra viedoklis, ka, noslēdzot vienošanos par aizdevuma atmaksas termiņa pagarināšanu, izmaksas, kas saistītas ar aizdevuma lietošanu pagarinātajā termiņā, kļūst zināmas kredīta

devējam, un tās ir saistošas, aprēķinot kopējo izmaksu pieauguma ierobežojumu. Savukārt tieši pieteicējai Centrs savu viedokli par to, kā ir interpretējamās strīdus normas, ir paudis 2016.gada 8.jūlijā vēstulē (*sk. lietas l.sējuma 84. – 85.lapa*). Arī Centra interneta vietnē ir bijis atrodams tāds normas skaidrojums, kādu Centrs pieprasījis ievērot arī šajā lietā. Pieteicējai tas bijis zināms, jo uz šo skaidrojumu pieteicēja ir atsaukusies savas 2016.gada 15.augusta vēstules Nr.IE2016-874 4.2.1.punktā.

Tādējādi secināms, ka Centrs ir nemainīgi palicis pie viedokļa, ka tiesību norma ir piemērojama tā, kā tas ir darīts šajā lietā. Turklāt no Ekonomikas ministrijas 2016.gada 17.augusta vēstules Nr.1-2-7351 secināms, ka 2016.gada 5.augusta sanāsmē ar Centru, Ekonomikas ministriju, nozares pārstāvjiem un ekspertiem secināts, ka Centra kā uzraugošās iestādes īstenotā tiesību normu interpretācija ir pareiza.

Ņemot vērā, ka Centrs par strīdus normas interpretāciju ir paudis nemainīgu viedokli, kas turklāt kā pareizs apstiprināts minētajā sanāsmē, apgabaltiesa nesaskata, ka pieteicējai būtu bijušas kādas iespējas ticēt kādam citam tiesību normas tulkojumam. Cits tiesību normas tulkojums ir pausts vienīgi pašas pieteicējas, pieteicējas konkurentu un attiecīgās nozares pārstāvju viedokļos, nevis starp valsts iestādēm. Tādējādi apgabaltiesa uzskata, ka pieteicējai nevarēja rasties tiesiskā paļāvība tam, ka strīdus tiesību norma vismaz iestāžu līmeni varētu tikt interpretēta citādāk. Aicinājumu parakstīt rakstveida apņemšanos Centrs pieteicējai piedāvāja tikai 2016.gada 12.oktobrī, proti, pēc tam, kad bija notikusi iepriekš minētā sanāksme. Fakts, ka Centrs uzsāka administratīvo lietu par pieteicējas, iespējams, pieļautu pārkāpumu pirms minētās sanāksmes, nenozīmē, ka ir pieļauts tiesiskās paļāvības principa pārkāpums, jo pirms šīs sanāksmes Centrs veica vienīgi lietas apstākļu noskaidrošanu. Tās ietvaros neizbēgami Centram bija jāpauž savs viedoklis, kā ir piemērojamas tiesību normas.

[12] Pamatojoties uz visu iepriekš minēto, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Lēmums ir tiesisks.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, un 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

noraidīt SIA „Soho Group” pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2017.gada 21.februāra lēmuma patērētāju kolektīvo interešu pārkāpuma lietā Nr.11-pk atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente	<i>(personiskais paraksts)</i>	I.Meldere
Tiesneses	<i>(personiskais paraksts)</i>	S.Kanenberga
	<i>(personiskais paraksts)</i>	A.Šteinberga

NORAKSTS PAREIZS
kancelejas vadītāja
Rīgā, 2018.gada 4.decembrī

K.Stare

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU.